

**КЗК «Міська бібліотека для дорослих» КМР
Інформаційно-бібліографічний відділ**

Важелі екологічної рівноваги

**Рекомендаційний список дітератури
до Всесвітнього дня охорони
навколишнього середовища**

Укладач Стукаленко В.А.

Кривий Ріг 2017

Всесвітній день охорони навколишнього середовища був заснований Генеральною асамблеєю ООН в 1972 році й з тих пір відзначається всім світовим співтовариством щорічно.

Приводом до проведення цієї всесвітньої акції послужило звернення, що надійшло 11 травня 1971 року генеральному секретареві ООН. Звернення підписали 2200 діячів науки й культури з

23 країн світу. Вони попереджали людство про безпрецедентну небезпеку, що загрожує йому у зв'язку із забрудненням навколишнього середовища.

«Або ми покінчимо із забрудненням, або воно покінчить із нами» — так було поставлене питання в цьому зверненні.

В 1972 році в Стокгольмі відбулася Всесвітня конференція по захисту навколишнього середовища, на якій були присутні повноважні представники 113 держав. Учасники конференції ухвалили рішення щодо щорічного проведення Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища 5 червня.

Земля — не рабиня наша, а мати.

Сонце — не вітчим, а рідний батько,

Ліси — наші брати, річки — сестри.

Дощі, вітри, сніги — добрі гості.

А ми на своїй планеті —

Не тимчасові мешканці, а мудрі господарі!

В. Симоненко.

Традиційно Україна, як і увесь світ, 5 червня відзначає Всесвітній день охорони навколишнього середовища. Цей день вважається однією з найважливіших подій екологічного календаря і щорічно святкується в більш ніж 100 країнах світу.

Охорона навколишнього природного середовища – це нова форма взаємодії людини й природи, породжена в сучасних умовах. Вона являє собою систему державних і суспільних заходів (технологічних, економічних, адміністративно-правових, просвітницьких, міжнародних), спрямованих на гармонічну взаємодію суспільства й природи, збереження й відтворення природних ресурсів і діючих екологічних співтовариств в ім'я майбутніх поколінь. Сьогодні екологічні проблеми стоять у ряді

найважливіших і визначають рівень благополуччя всієї світової цивілізації й, зокрема, нашої країни.

Всесвітній день охорони навколишнього середовища є одним з основних способів привернути увагу світової громадськості до існуючих проблем, а також стимулювати політичний інтерес і відповідні дії.

Земля — вона у нас одна

Закон України Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року // Урядовий кур'єр. - 2011. - 9 лютого. - Орієнтир № 6.

Закон України Про внесення змін до Закону України «Про Загальнодержавну програму «Питна вода України» на 2006–2020 роки» // Урядовий кур'єр. – 2011. – 30 листопада.

Закон України Про внесення зміни до статті 23 Кодексу України про надра щодо видобування підземних вод // Голос України. – 2011.–14січня.

Закон України Про Червону книгу України // Урядовий кур'єр. - 2002. - 29 травня. - Орієнтир № 20.

Топ-10 екологічески чистых столиц мира // Корреспондент. - 2017. - № 10-11. - С. 17.

Аллен, Р. Как спасти Землю: всемирная стратегия охраны природы / Р. Аллен; перевод с англ. А.Г. Николаенко, Е.А. Сазоновой. - М.: Мысль, 1983.-172с.

В книге дается оценка путей решения наиболее острых экологических проблем и освещаются различные аспекты международной стратегии действий на ближайшее будущее.

Батлук, В.А. Основи екології: підручник / В.А. Батлук. - К.: Знання, 2007 . - 519 с.

У підручнику викладено основні концепції екології, проаналізовано наслідки впливу діяльності людини на навколишнє середовище. Описано взаємодію людини й природи. Висвітлено глобальні проблеми, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища промисловими відходами.

Васюкова, Г.Т. Екологія: підручник / Г.Т. Васюкова, О.І. Грошева . - К.: Кондор, 2009. - 524 с.

Запропонований підручник охоплює найважливіші проблеми

сучасної екології. Розглянуті основні проблеми, що виникли у взаємовідносинах людини і природи та можливі шляхи їх подолання. Розглянуто: демографічний вибух XX сторіччя і урбанізацію, екологічні процеси змін навколишнього середовища, економічні наслідки забруднення та його вплив на стан біосфери і здоров'я людей, питання раціонального природокористування і охорони навколишнього середовища, умови подальшого функціонування системи «Суспільство — природа».

Величко, В. А. Екологія родючості ґрунтів / В. А. Величко; Нац. наук. центр «Ін-т ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського»; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К.: Аграр. наука, 2010. – 271с.

Грицик, В. Екологія довкілля. Охорона природи : навч. посіб. / В. Грицик та ін. – К. : Кондор, 2009. – 292 с.

Розглядаються особливості структури навколишнього середовища людини та основні антропогенні впливи людської діяльності на довкілля.

Злобін, Ю.А. Основи екології / Ю.А. Злобін. - К.: Видавництво «Лібра», 1998. - 248 с.

Підручник розглядає питання охорони навколишнього середовища, раціонального природокористування, дає уявлення про екологію та її роль у житті людства.

Моделювання і прогнозування стану довкілля: підручник / В.І. Лаврик, В.М. Боголюбов, Л.М. Полетаєва та ін. - К.: ВЦ «Академія», 2010. - 400 с.

Інтенсивний антропогенний вплив на довкілля поставив людство перед необхідністю збереження природних систем, заподігання їх руйнуванню. Підручник допомагає знаходити оптимальні технічні, технологічні, організаційні природоохоронні рішення.

Клименко, М.О. Техноекологія: навч. посіб. / М.О. Клименко, І.І. Залеський. - К.: ВЦ «Академія», 2011. - 256 с.

Техноекологія досліджує широкий спектр прикладних проблем, спричинених антропогенним навантаженням на довкілля.

Прокопенко, О.В. Екологічний маркетинг: навч. посіб. /О.В. Прокопенко.- К.: Знання, 2012. - 319с.

Системно висвітлено теоретичні та практичні аспекти впровадження у практику діяльності вітчизняних підприємств концепції екологічного маркетингу.

Промислова екологія: навч. посіб. / С.О. Апостолюк,

В.С. Джигирей, І.А. Соколовський та ін. - 2-ге вид., виправл. і доповн. -К.: Знання, 2012.- 430с. (Вища освіта ХХІ століття).

Особлива увага приділяється характеристиці забруднень навколишнього природного середовища підприємствами гірничодобувної, хімічної, машинобудівної та ін. промисловостями.

Туниця, Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст / Т.Ю. Туниця. - К.: Знання, 2006. - 300с.

Висвітлено нові принципи і підходи до формування системи раціонального використання, охорони і відтворення природних ресурсів та умов природного життєвого середовища, які спрямовані на підвищення конкурентоспроможності України на світових ринках.

Екологія города: учебник. - К.: Либра, 2000. - 464с.

Рассмотрены экологические проблемы городов, которые к концу XX века стали преимущественным местом обитания человека. Описаны источники воздействия на природную среду города и мероприятия по защите атмосферного воздуха, поверхностных и подземных вод, почвенного покрова, зеленых насаждений в пределах городской черты. Дан анализ экологической обстановки более чем в 80 городах страны.

Бантон, В.Д. Природа та особливості економічної нестабільності в Україні / В.Д. Бантон // Економіка та держава. - 2010. - № 11. - С. 82.

Данилець, О. Здорова земля — здорова людина / О. Данилець, М. Пуговиця // Урядовий кур'єр. - 2010. - 8 квітня. - С. 8.

«Круглий стіл» на тему «Органічне землеробство на Полтавщині».

Заніздра, М.Ю. Екологічне регулювання неоіндустріального розвитку національних економік /М.Ю. Заніздра // Економіка України. - 2017. - № 1. - С. 80.

Ковпак, Л.В. Природоохоронна політика в Україні: засади формування та шляхи реалізації (1991 — 2011 рр) / Л.В. Ковпак // Український історичний журнал. - 2011. - № 4. - С. 93.

Корсак, К. Коли настане мир між екологією та економікою? / К. Корсак // Науковий світ. - 2009. - № 9. - С. 2.

Листопад, О. Новий погляд на зону, клімат і національні парки / О. Листопад // Урядовий кур'єр. - 2016. - 17 серпня. - С. 1, 3.

Охорона природи та влада України.

Листопад, О. Хто відповідає за довкілля? / О. Листопад // Урядовий кур'єр. - 2016. - 10 червня. - С. 1, 4.

Листопад, О. Як запобігти екологічній катастрофі / О. Листопад // Урядовий кур'єр. - 27 вересня. - С. 1; 4.

Вплив підприємств на довкілля. Оцінка завданої шкоди.

Оскольський, В. Раціональне природокористування — важлива умова ноосферного розвитку України / В. Оскольський // Економіка України. - 2011. - № 11. - С. 4.

Перга, Т. Нові акценти екологічної безпеки: політика ЄС з адаптації до змін клімату / Т. Перга // Віче. - 2016. - № 4. - С. 26-29.

Досвід ЄС та рекомендації для України.

Щоб досягти екологічного балансу, потрібна взаємодія всіх органів влади // Голос України. - 2015. - 22 квітня. - С. 4-5.

Природа б'є на сполох

Ветров, В. Спасите Землю! / В. Ветров // Тайны XX века. - 2017. - № 8. - С. 6.

Об актуальности защиты природы.

Воргунов, В. Торфовища — справжні «Легені Землі» - хронічно хворі / В. Воргунов, В. Коніщук // Голос України. - 2017. - 18 березня. - С. 14.

Осушення водно-болотних угідь: екологічні наслідки.

Ерофеев, В. Отравленная земля / В. Ерофеев // Тайны XX века. - 2017. - № 18. - С. 6-7.

Жуков, Б. Экология и окружающая среда / Б. Жуков // Вокруг света. - 2011. - № 12. - С. 144.

Борьба человека с природой обернулась поражением.

Івашко, О. «Бузький Гард»: енергетики проти екологів з істориками / О. Івашко // Урядовий кур'єр. - 2016. - 15 липня. - С. 6.

У разі підняття рівня Олександрівського водосховища під водою опиниться заповідник.

Ковалівський, В. Сміттєва лихоманка з ознаками екологічної

загрози? / В. Ковалівський // Голос України. - 2016. - 7 липня. - С. 1; 21.

Косянчук, І. Вода тривоги нашої / І. Косянчук // Урядовий кур'єр. – 2010. – 3 квітня. – С. 12.

Про стан питної води та шляхи її покращення.

Кривда, М. Степ як природна екосистема на межі зникнення / М. Кривда // Голос України. - 2012. - 24 травня. - С. 14.

Лещуконский, А. Величайшая свалка планеты / А. Лещуконский // Тайны XX века. - 2017. - № 11. - С. 20-21.

Лобарчук, О. Нинішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову /О. Лобарчук // Урядовий кур'єр. - 2016 . - 1 липня. - С. 8-9.

Океан пластика // Корреспондент. - 2017. - № 8. - С. 44.

Оскольський, В. В. Економічні аспекти управління водними ресурсами та водокористування / В. В. Оскольський // Економіка України. – 2012. – № 11. – С. 23–28.

Поліщук, І. Річки перетворюються на стічні канами / І. Поліщук // Урядовий кур'єр. - 2016. - 27 липня. - С.3.
Екологічні катастрофи. Отруєння річок у різних областях України.

Чуб, В. Наукові засади використання природних ресурсів України в умовах екологічних обмежень / В. Чуб // Голос України. - 2013. - 31 серпня. - С. 9.

Яцків, Я. Безпека землян залежить від Всесвіту / Я. Яцків // Урядовий кур'єр. – 2009. – 19 березня. – С.10.
Розповідь директора Головної астрономічної лабораторії Національної академії наук України.

Кроки назустріч природі

Існування нашої цивілізації, її подальша доля цілком залежать від того, наскільки і як скоро стануть «екологічними» наші свідомість, поведінка, культура. Настав час об'єднати моральність і логіку мислення для збереження людини і її «дому» — біосфери. Це може увінчатися успіхом тільки за умови найширшого екологічного виховання та освіти з

новими підходами, на базі нової системи освіти, що вимагає активного залучення до соціально-екологічних знань.

Ерофеев, В. Красная книга надежды /В. Ерофеев // Тайны XX века. - 2017. - № 14. - С. 8.

Проблемы экологии: потеря флоры и фауны по вине человека. Красная книга — колокол, чтобы остановить руку человека от уничтожения окружающей среды.

Косянчук, І. Згадаємо про «авоську»? : Мінрегіон планує заборонити маленькі поліетиленові пакети / І. Косянчук // Урядовий кур'єр. - 2012. - 14 березня. - С.18.

Шкідлива для довкілля упаковка та її альтернатива.

Нагребецька, І. Як повернути довкіллю риси небесної гармонії / І. Нагребецька // Урядовий кур'єр. - 2012. - 21 грудня. - С. 10.

Проблеми екологічної збалансованості в Україні.

Нагребецька, І. Екологічно розумне місто – не фантастика / І. Нагребецька // Урядовий кур'єр. – 2011. – 1 лютого . – С. 18.

Представлено нову стратегію охорони довкілля, яка включає роботу з молоддю, чітке виконання природоохоронного законодавства.

Нагребецька, І. П'ятирічка без сокири / І. Нагребецька // Урядовий кур'єр. – 2010. – 2 квітня. – С. 4.

Про збереження зелених насаджень.

Не допустимо спалення листя! // Червоний гірник. - 2015. - 22 вересня. - С. 7.

Шкода і небезпека для навколишнього середовища від процедури спалення листя. Відповідальність керівника. Телефони для звернень, якщо виявлено факти спалювання листя чи сміття в Кривому Розі.

Падалка, Л. Школярі створюють екологічну карту міст / Л. Падалка // Урядовий кур'єр. – 2010. – 30 листопада . – С. 9.

У статті розповідається про молодіжний рух зі створення екологічної карти міст для подальшої природоохоронної роботи.

Петрушенко, М. Не рвіть первоцвіти! / М. Петрушенко // Урядовий кур'єр. – 2010. – 16 лютого. – С.1.

Про Всеукраїнську акцію «Первоцвіт», мета якої – охорона рідкісних квітів та боротьба з незаконною торгівлею ними.

Пуговиця, М. Почати з простого / М. Пуговиця // Урядовий кур'єр. – 2010. – 1 квітня. – С. 12.

У статті розповідається про міжнародний конкурс молодіжних проектів «Енергія і середовище» з питань: енергозбереження, енергоефективності та чистоти довкілля.

Толстоухов, А. Зелене світло «зеленій» економіці / А. Толстоухов, Ю. Туниця // Урядовий кур'єр. - 2010. - 17 серпня. - С.27.

Україна пропонує створити Екологічну Конституцію Землі.

Чирва, О. Економічні інтереси не мають шкодити довкіллю / О. Чирва // Урядовий кур'єр. - 2015 . - 11 квітня . - С. 4.

Громадська організація Асоціація зелених України (АЗУ) та її партнер Всеукраїнська громадська організація «Зроби Україну чистою» - об'єдналися для боротьби за чисту Україну.

На допомогу бібліотекарю

Бондаренко, Л.О. Врятуймо нашу Землю!: екологічний тренінг / Л.О. Бондаренко // Позакласний час. - 2012. - № 13-14. - С. 47.

Бондаренко, Л.О. Екологічні проблеми природного середовища / Л.О. Бондаренко // Позакласний час. — 2006. — № 21-22. — С. 69–75.

Герасименко, В. О. Вода найсмачніша у рідному краї, з криниці, де батько і мати пили: сценарій / В. О. Герасименко // Позакласний час. — 2008. — № 4. — С. 110–112.

Ковальчук, М. І. Природа — наша мати, треба її оберігати : сценарій / М. І. Ковальчук // Позакласний час. — 2007. — № 1. — С.75–76.

Котовська, О. Умійте, друзі, природу любити! : сценарій / О. Котовська // Позакласний час. — 2006. — № 3/4. — С. 18–19.

Кумейко, О.В. Природа — наш дім : вікторина / О.В. Кумейко

// Позакласний час. — 2006. — № 3/4. — С. 20.

Никирса, М. Ми — юні охоронці природи: сценарій / М. Никирса

// Позакласний час. — 2006.—№3-4.—С.5–8.

Пустовіт, Г. П. Організаційно-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів / Г. П. Пустовіт // Позакласний час. – 2009. – № 7–8. – С.62–76.

Ярова, О. С. Україна — наш дім. Хай чисто буде в ній: сценарій про екологічні проблеми України / О. С. Ярова // Позакласний час. — 2009. — № 1/2. — С. 32–33.

***Збережемо
дивосвіт Землі***

Екологія художнім словом

Айтматов, Ч. Повісті гір і степів: повісті / Ч. Айтматов. - К.: Дніпро, 1980. - 510 с.

Айтматов, Ч. Плаха: роман / Ч. Айтматов. - М.: Известия, 1990. - 299 с.

Вишня, О. Мисливські усмішки та інші оповідання / О. Вишня. - Донецьк: БАО, 2008. - 287 с.: іл.

Дуже цікавим і незвичним є зображення природи у гуморесках Остапа Вишні циклу "Мисливські усмішки". Навіть ліричні пейзажі подано з гумором. Однак це не заважає побачити, як автор любить природу і відчуває, що вона потребує захисту й допомоги. Саме таку ідею висловлено у низці усмішок: "Як варити і їсти суп з дикої качки", "Дикий кабан, або вепр", "Відкриття охоти" тощо. Письменник висміює недолугих мисливців і сатиричним пером картає браконьєрів.

Гуцало, Є. У гаї сонце зацвіло: оповідання та повісті / Є. Гуцало. - К.: Знання, 2008. - 239 с. (Скарби української літератури).

Довженко, О. Зачарована Десна. Щоденник, кіноповісті, оповідання / О. Довженко; вступна ст. та прим. Р. Корогодського. - Харків: Фоліо, 2014. - 603с.

Повість "Зачарована Десна" можна назвати гімном природі, як і рідній землі. Природа виступає у повісті як казковий вирій, до якого завжди хочеться повернутися з метушливого дорослого життя, у якому немає місця безтурботному спогляданню річки, неба, садка й городу, де мати так любила саджати все, "щоб проізрастало". Малий Сашко розповідає про природу наддеснянського краю, а насправді — це освідчення у коханні до рідного краю.

Драч, І.Ф. Сивим конем / І.Ф. Драч. - Харків: Фоліо, 2011. - 187 с.

Чи не головною працею І. Драча є поема "Чорнобильська Мадонна", в якій поет розглядає проблему відповідальності людини за свої дії, відкриття перед природою. Збереження екології — це вже не бажана річ, а необхідність, бо йдеться про життя чи смерть планети.

Автор аналізує різні аспекти чорнобильської трагедії і переконує читача: природу слід берегти, як слід берегти життя. Земля — наша мати, тож чи годиться бути такими невдячними дітьми?

Костенко, Л.В. Річка Геракліта / Л.В. Костенко; упоряд. та передм. О. Пахльовської. - К.: Либідь, 2011. - 331 с.: іл.

У численних віршах Ліна Костенко оспівала природу рідного краю, одухотворену людською душею. У неї немає пейзажів, які б були просто тлом для подій. Природа — частина світосприйняття героїв.

Це міні вибране вже друкованих та нових поезій. Цикли природи та людського буття тут зв'язані в єдине ціле.

Вірші-осаяння, вірші-попередження, вірші-реквієми і вірші, де тріумфує неприборкана стихія людських почуттів, створюють цілісну симфонічну "поему" філософського осягнення Часу.

Художній коментар до поезій – оригінальні роботи Сергія Якутовича, який "трансляє" таємницю буття через витончені фантазійні "портрети" пір року, які постають у символічних, містичних та неореалістичних образах.

Купер, Фенімор. Звіробій: роман /Фенімор Купер. - К.: Дніпро, 2001. - 445 с.

Купер, Фенімор. Піонери: роман / Фенімор Купер . - К.: Веселка, 1980. - 356 с.: іл.

Купер, Фенімор. Слідопит, або суходільне море: роман / Фенімор Купер . - К.: Веселка, 1972. - 788 с.

Лондон, Д. Біле Ікло: повість / Д. Лондон. - К., Веселка, 1976. - 182 с.

Лондон, Д. Діти морозу: оповідання / Д. Лондон . - К.: Держлітвидав, 1957. - 137 с.

Лондон, Д. Дочка снігів: роман / Д. Лондон. - К.: Держлітвидав, 1957.-247с.

До книг Джека Лондона «Північні оповідання» увійшли твори, події в яких розгортаються наприкінці XIX століття на Алясці, де було відкрито чималі поклади золота і куди за легкою наживою вирушили тисячі відчайдухів. Проте більшість із них дістала поразку в нерівній боротьбі зі стихією, і лише для небагатьох сувора Північ справді виявилася золотоносною. Вижити у тяжких, іноді навіть екстремальних умовах допомагали наполегливість, невтомна праця, незламна сила духу, а головне — людяність.

Сповнені глибокої житейської правди і сюжетної динаміки, «Північні оповідання» справедливо вважаються одним із найкращих зразків світової літератури, ними ось уже понад століття щиро захоплюються читачі.

Мелвілл, Г. Мобі Дік, або Білий Кит: роман / Г. Мелвілл. - К.: Всесвіт, 2004. - 581 с.

Хоча більшість його творів не мали популярності за життя автора, нині Мелвілл є одним з найзгадуваніших американських письменників. Мелвіл – одна із найяскравіших і значних постатей американського романтизму. Недооцінений сучасниками, він був ушанований лише в XX ст. і з запізненням, але беззастережно прийнятий у пантеон великих майстрів національної культури. Його найвідоміший роман «Мобі Дік» (1851) був написаний на основі реального досвіду, отриманого автором при лові китів у південних морях.

**Земля не належить нам. Це ми належимо Землі.
Вождь індіанців сіу, 1854 р.**

Охорона природи повинна стати моральною категорією і користуватись пріоритетом за будь-яких політичних ситуацій і компромісів.

М.Амосов

**Перемогти труднощі можна лише тоді, коли про них знаєш.
Л. Гумільов**

**Щастя - це бути з природою, бачити її, розмовляти з нею.
Л. Толстой**

**Людина нещасна лише тому, що відреклась від природи.
П. Гольбах**